

TÜYLÜ YILAN

D(avid) H(erbert) Lawrence 1885'te Eastwood, Nottinghamshire'da bir madenci ailesinin çocuğu olarak dünyaya geldi.

İlk şiirleri 1909'da, ilk romanı *The White Peacock* (Ak Tavus Kuşu) 1911'de, ilk öykü kitabı *The Prussian Officer and Other Stories* (Prusyalı Subay ve Başka Öyküler) 1914'te yayımlandı. İlk oyununu 1909'da bitiren yazarın yaşamı boyunca yazacağı sekiz oyun ise sağlığında ne sahnelendi ne de, yalnızca biri, *The Widowing of Mrs. Holroyd* (1914; Bayan Holroyd'un Dul Kalışı) dışında, yayımlandı.

The Trespasser (Çizgiyi Aşmak) 1912'de ve *Sons and Lovers* (Oğullar ve Sevgililer) 1913'te yayımlandı. Eylül 1915'te yayımlanan *The Rainbow* (Gökkuşağı) açık saçık bulunarak toplatıldı. 1916'da bitirdiği *Women in Love* (Âşık Kadınlar) ise ancak 1920'de, New York'ta, sınırlı sayıda yayımlanabildi.

1919'da, Lawrence'ın gönüllü sürgün yılları başladı. Karısıyla birlikte ilkin İtalya'ya, sonra Seylan ve Avustralya'ya gitti. 1922'de New Mexico'ya yerleştiler, ancak 1925'te sağlığı bozulmaya başlayınca İtalya'ya döndüler. *Lady Chatterley's Lover* (*Lady Chatterley'in Sevgilisi*) Floransa'da 1928'de yayımlandıktan hemen sonra açık saçık bulunarak yasaklandı. Yüzyılın en uzun süren sansür davalarından birinin konusu olan roman, 1959'da ABD'de, bir yıl sonra da İngiltere'de aklanarak satışına izin verildi.

Lawrence 2 Mart 1930'da Vence, Fransa'da veremden öldü.

Güven Turan 1943'te Sinop, Gerze'de doğdu. Ortaöğrenimini Samsun'da Maarif Koleji'nde tamamladı. DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1968). Aynı üniversitede yüksek lisansını tamamladı (1973) ve İngilizce okutmanlığı yaptı. 1976-1995 yıllarında İstanbul'da reklamcılık alanında çalıştı. 1996'dan beri Yapı Kredi Yayınları'nda görev yapıyor.

Dalyan ile 1979 Türk Dil Kurumu Roman Ödülü'nü, *Düş Günler* ile 1990 Yunus Nadi Yayınlanmış Öykü Kitabı Ödülü'nü, *Bir Albümde Dört Mevsim* ile 1991 Yunus Nadi Yayınlanmamış Şiir Kitabı Ödülü'nü, *Cendere* ile 2004 Altın Portakal Şiir Ödülü'nü, *Süregelen* ile 2005 Memet Fuat Deneme Ödülü'nü; ayrıca Tüayap Sanat Fuarı Onur Sanat Ödülü'nü (2008) ve 2016 PEN Türkiye Şiir Ödülü'nü kazandı. International Writing Program (ABD, 1980), British Council Cambridge Seminars (İngiltere, 1998), Voix de la Méditerranée (Fransa, 2002) gibi uluslararası etkinliklere katıldı.

Kitapları

Roman: *Dalyan* (1978), *Yalnız mısın?* (1987), *Soğuk Tüylü Martı* (1992), *Üçlü: Dalyan - Yalnız mısın? - Soğuk Tüylü Martı* (2002), *Yaz Üçgeni* (2015).

Şiir: *Güneşler... Gölgeler...* (1981), *Peş* (1982), *Sevda Yorumları* (1990), *Bir Albümde Dört Mevsim* (1991), *İkaros'un Uçuşu* (1993), *Toplu Şiirler* (1995), *101 Bir Dize* (1996), *Gizli Alanlar* (1997), *Görülen Kentler* (1999), *İz Sürmek* (2001), *Cendere* (2003), *Çıkış* (2008), *Dönüş* (2010), *İkinci: Toplu Şiirler 1994-2010* (2010), *Ardıl* (2016), *Mono-Logos* (2024).

Öykü: *Düş Günler* (1989), *Zemberek* (2009).

Deneme-Eleştiri: *Kendini Okumak* (1987), *Bakır Çalığı* (1994), *Yazıyla Yaşamak* (1996), *Çerçevenin Dışından* (2004), *Süregelen* (2005), *Kuleden Bakmak* (2012).

D. H. Lawrence'ın
YKY'deki kitapları:

Klasik Amerikan Edebiyatı Üstüne İncelemeler (1997)

Lady Chatterley'in Sevgilisi (1998)

Anka Kuşu (2007)

Dokundun Sen Bana (2023)

Tüylü Yılan (2026)

D. H. Lawrence - Mîna Urgan (1997)

D. H. LAWRENCE

Tüylü Yılan

Roman

Çeviren
Güven Turan

YAPI KREDİ YAYINLARI

1. Bölüm

Bir Boğa Güreşinin Başlangıcı

Paskalya'dan sonraki pazardı ve Mexico City'de mevsimin son boğa güreşiydi. Bu özel durum için, İspanyol boğaları Meksika boğalarından daha vahşi olduğundan, İspanya'dan dört özel boğa getirilmişti. Yerli hayvanlardaki "şevk" noksanlığının sorumluluğu belki yükseklikten, belki Owen'ın ifade ettiği gibi, Batılı kıtanın ruhundan kaynaklanıyordu.

Her ne kadar büyük bir sosyalist olan Owen boğa güreşlerine karşı olsa da, "Bir tane bile görmedik. Gitmeliyiz" dedi.

"Ah, evet, görmeliyiz bence de" dedi Kate.

"Ve bu da bizim son şansımız" diye karşılık verdi Owen.

Yer ayırtmak için bilet satılan yere koşturdu, Kate de onunla gitti. Caddeye çıktığında Kate'in hevesi kaçtı. Sanki içindeki küçük bir kişi somurtuyor ve karşı koyuyordu. Kate de Owen da iyi İspanyolca bilmiyordu, bilet yerinde de bir kargaşa vardı ve sevimsiz bir tip onlar adına "Amerikanca" konuşmak üzere öne atıldı.

Biletlerini "Gölge"den almaları gerektiği apaçık ortadaydı. Ama tasarruf etmek istiyorlardı ve Owen kalabalığın arasında oturmayı tercih ettiğini söylüyordu, bu yüzden de biletçinin ve çevredekilerin direncine karşın, "Güneş" tarafından ayırtılar yerlerini.

Gösteri pazar öğleden sonraydı. Bütün tramvaylar ve *camión* denilen küçük ürkütücü Ford minibüslerin üstünde *Toreo* [boğa güreşçisi] yazılıydı ve hepsi dalga dalga Chapultepec'e doğru akıyordu. Kate birden geliveren o kara duyguyu hissetti, gitmek istemiyordu.

"Gitmeye pek hevesli değilim" dedi Owen'a.

"İyi ama neden? Prensipte ben de inanmıyorum ama şimdiye kadar hiç görmedik, onun için de gitmemiz şart."

Owen Amerikalıydı, Kate ise İrlandalı. "Şimdiye kadar hiç görmedik", "gitmek şart" anlamına geliyordu. Ama bu İrlandalıdan çok Amerikalı mantığıydı ve Kate sadece kendini teslim etti.

Villiers elbette çok istekliydi. Ama o da Amerikalıydı işte ve o da daha önce hiç boğa güreşi görmemişti ve genç olduğu için de herkesten daha çok onun gitmesi *şarttı*.

Bir Ford taksiye doluşup gittiler. Kırık dökük taksi pazar kasveti içinde asfalt ve taşlık, geniş, perişan bir yoldan tam gaz götürdü onları. Meksika'da taş binaların sert, kuru bir kasveti vardır.

Taksi bir ara sokakta, stadyumun büyük demir yapı iskelesinin altına yanaşıp durdu. Yağmur kanallarının içinde, bir hayli pejmürde görünümlü adamlar *pulque*,¹ tatlılar, pastalar, meyveler ve yağlı yiyecekler satıyordu. Darmadağın arabalar hızla yaklaşip aksayarak uzaklaşıyordu. Ufak tefek askerler pembeye çalan hâki, rengi atmış pamuklu üniformaları içinde girişin çevresinde dolanıyorlardı. Hepsinin üzerinde büyük, çirkin stadyumun demir çerçevesinin ağı yükseliyordu.

Kate bir hapishaneye giriyormuş gibi hissetti kendini. Ama Owen, biletine uygun düşen girişe doğru heyecanla hamle yaptı. Ruhunun ta derinlerinde o da gitmek istemiyordu. Ama bir Amerikalı olarak doğmuştu ve bir gösteri varsa onu mutlaka görmeliydi: “Hayat” buydu işte.

İçeri girerlerken, girişte biletleri toplayan adam birdenbire Owen'ın önünde durdu, iki elini Owen'ın göğsüne koydu ve bütün gövdesinin önünü yukarıdan aşağıya yokladı. Şaşaladı Owen, bir an için olduğu yerde donakaldı. Adam kenara çekildi. Kate ise taş kesilmişti.

Adam onlara geçmelerini işaret edince hemen gülümseme pozuna döndü Owen. “Silah arıyor!” dedi mutlu bir heyecanla Kate'e gözlerini devirerek bakıp.

Ama herifin kendisini de elleyeceği korkusuyla paniğe kapılmasının şokunu daha üstünden atamamıştı Kate.

Tünelden geçerek beton ve demir amfiteatrın boşluğuna çıktılar. Gerçek bir ayaktakımı kaçkını, hangi yerleri almış olduklarını görmek için biletlerine bakmaya geldi. Başıyla aşağısını işaret etti ve ayağını sürüye sürüye uzaklaştı. Kate artık bir tuzağa düşmüş olduğunu biliyordu – büyük beton bir böcek tuzağına.

En dibe üç sıra kalana dek beton merdivenlerden aşağı indiler.

1 Meksika'ya özgü, geleneksel bir alkollü içecek. (ed. n.)

Burası onların sırasıydı. Her bir numarayı ayıran demir çemberlerin içinde, betonun üstünde oturacaklardı. Burası “Güneş” tarafındaki yerdi.

Kate iki demir çember arasındaki yerine çekine çekine oturdu ve çevresine yarım göz bakındı.

“Bence heyecan verici!” dedi.

Pek çok modern kişi gibi o da mutlu olma arzusu taşıyordu.

“Heyecan verici, değil mi?” diye haykırdı Owen, onun mutlu olma arzusu nerdeyse mani halini almıştı. “Sen de öyle düşünmüyor musun, Bud?”

“Yaa, evet, bence de öyle sayılır” dedi Villiers, çok renk vermeden.

Ama zaten Villiers gençti, henüz yirmilerinin başındaydı, Owen ise kırkını geçmişti. Genç kuşak kendi “mutluluğunu” daha işadamları gibi hesaplıyordu. Villiers de heyecan peşindeydi ama onu gerçekten elde edene kadar bulduğunu söylemeyecekti. Kate ve Owen ise –Kate de neredeyse kırkına gelmişti– o büyük Şovmen’e, yani kadere kibarlık olsun diye heyecanlanma gayreti içinde olmalıydılar.

“Bak hele!” dedi Owen. “Bu beton üstünde makatımızı korumayı becerebiliriz umarım—” Ve düşünceli bir tavırla yağmurluğunu katlayıp beton set boyunca hem kendisi hem Kate üzerine otura-bilsin diye boylu boyunca serdi.

Oturup etraflarına bakınmaya başladılar. Erken gelmişlerdi. Karşıdaki beton yamaçta bir püskürmeden arta kalmış gibi insan öbekleri yığılmıştı parça parça. Hemen aşağıdaki ring boştu, kumu düzgünce serilmişti; ringin, onu çevreleyen betonun üzerindeyse şehirli adamların hasır şapkalarını gösteren devasa şapka reklamları ve katlanmış, parlatılmış ve göz alıcı gözlük resimleriyle gözlük reklamları vardı.

“Peki, ‘Gölge’ nerede?” dedi Owen, başını sağa sola çevirerek.

Amfiteatrın en yukarısında, göğe yakın, beton localar vardı. Burası, bir baltaya sap olan kişilerin oturdukları “Gölge” tarafıydı.

“Aman aman,” dedi Kate, “ta oraya tünemeyi istemezdim doğrusu, çok uzak orası.”

“Yok yahu!” dedi Owen. “Bulunduğumuz yerde çok daha iyiyiz böyle, ‘Güneş’imiz de zaten öyle pek parlayacak gibi görünmüyor.”

Gök bulutluydu, yağmur mevsimine hazırlanıyordu.

Saat hemen hemen üç olmuştu ve kalabalık artmaya başlamıştı ama gene de çıplak beton üzerinde sadece parça parça yerleşmişti insanlar. Alt sıralar rezerveydi, bu nedenle insanların çoğu orta bölmedeydi ve bizim üçlü gibi kibar takımı ise iyi kötü izole edilmiş gibi duruyordu.

Ancak izleyiciler şimdiden neredeyse bir güruha dönüşmüştü, çoğunlukla dar siyah takım elbiseler giymiş, küçük hasır şapkali şişmanca şehirliler ile büyük şapkali, esmer yüzlü işçi karışımından oluşuyordu bu topluluk. Siyah takım elbiseliler büyük bir olasılıkla hizmetliler ve kâtipler ile fabrika işçileriydi. Bazıları karılarını da getirmişti, gök mavisi şifon elbiseler ve kahverengi şifon şapkalar giymişlerdi, yüzleri beyaz pudrayla süt kesigine dönmüştü. Bazıları da iki üç çocuklu ailelerdi.

Eğlence başladı. Oyun, birisinin başından sert hasır şapkayı kapıp insan yamacının üzerinden onu aşağıya fırlatmaktı; aşağıdaki uyanık cibilliyetsizlerden biri şapkayı havada yakalıyor ve başka yöne doğru kaydırıyordu. Kalabalıktan eğlenceli çılgınlık yükseliyor, aynı anda yedi şapka meteor misali insanların üzerinden süzülürken sesler neredeyse bir haykırışa dönüşüyordu.

“Bakın hele!” dedi Owen. “Ne eğlence ama!”

“Hayır” dedi Kate, mutluluk arzusuna rağmen o küçük *alter ego*’su ilk kez sesini yükseltmişti. “Hayır, hiç hoşlanmıyorum. Bayağı insanlardan sahiden nefret ediyorum.”

Bir sosyalist olarak Owen bu bakış açısını kabullenmiyordu; mutlu bir adam olarak ise rahatı kaçtı. Çünkü gerçek benliği, ondan bir şeyler kalmışsa, sıradan serkeşlikten en az Kate kadar nefret ediyordu.

“Gene de bir hayli ustalık gerekiyor!” dedi kalabalıkla bir ortaklık kurup gülmeye çalışarak. “İşte, baksana şuna!”

“Evet, bir hayli ustalık ama onun benim şapkam olmadığına da memnunum” dedi Villiers soğuk bir tonla.

“Hepi topu bir oyun” dedi Owen büyük bir rahatlıkla.

Ama huzursuzdu. Yerli yapımı büyük bir hasır şapka giyiyordu, alt sıraların nispeten yalıtılmışlığında epey göze çarpıyordu. Yerinde epey bir kıpırdayıp durduktan sonra şapkasını çıkardı ve dizinin üstüne koydu. Ama ne yazık ki güneş yanığı başının tepesinde, çok belirgin bir açıklık vardı.

Arkalarında, yukarıdaki numarasız bölümde, sıkışık sıra insanlar kümelenmişti. Bir şeyler atmaya başlamışlardı bile. *Küt!* Bir portakal geldi, başındaki kel hedeflenmişti ama omuzuna çarpmıştı. Kalın çerçeveli gözlüklerinin içinden çevresine nafil bakışlar attı.

“Senin yerinde olsam şapkamı başımdan çıkarmazdım” dedi Villiers’in soğuk sesi.

“Evet, sanırım bu daha akıllıca olacak” dedi Owen, sahte bir kayıtsızlıkla şapkasını yeniden giyerken.

Aynı anda bir muz kabuğu Villiers’in temiz, kadınsı, küçük panama şapkasının üstünde takırdadı. Fırsatını bulursa gagalamaya hazır ama gerçek bir tehdit karşısında hemen uçurecek bir kuş gibi çevresine soğuk bakışlar attı Villiers.

“Nasıl da nefret ediyorum onlardan!” dedi Kate.

Gümüş ve pirinç çalgılarıyla asker bandolarının tam karşısından girişi bir dikkat dağılması yarattı. Üç ayrı bando vardı. Ana bando “Yetkililer”e ayrılmış büyük çıplak beton set üzerine tırmandı ve sağ tarafa yerleşti. Bu müzisyenler gül rengi şeritli koyu gri üniformalıydılar ve Kate’te, Mexico City’de değil, İtalya’da olduğu duygusu uyandırıyorlardı. Soluk devetüyü rengi üniformalı gümüş çalgıcular bizim grubun tam karşısına, boş arsanın arkasındaki yüksekliğe yerleşti; üçüncü *música* ise sola, amfiteatrın dağınık yamacının uzak köşesine ip gibi dizildi. Gazeteler Başkan’ın da şereflelendireceğini yazmıştı. Ama bugünlerde, Meksika’da boğa güreşlerinde başkanlara pek rastlanmıyor.

Bandolar, olabildiğince görkemli bir şekilde oturmuşlardı ama daha çalmaya başlamamışlardı. Yamaçları yer yer büyük kalabalıklar doldurmuştu ama özellikle Yetkililer bölümünde hâlâ boş sıralar vardı. Kate’in sırasının hemen üzerinde, sanki üzerlerine yıkılacakmış gibi duran yoğun bir insan yığını vardı; oldukça huzursuz edici bir histi bu.

Saat tam üç olmuştu ve bu kalabalık yeni bir oyalanma yolu bulmuştu. Saat üçte başlaması gereken bandolar hâlâ tek bir nota çalmadan kasıla kasıla oturmaya devam ediyordu.

“La música! La música!” diye bağırmaya başladı kalabalık, kitlelerin buyrukçu sesiyle. Onlar Halk’tı ve devrimler onların devrimiydi; hepsini onlar kazanmıştı. Bandolar onların bandosuydu, onları eğlendirsinler diye oradaydılar.

Ama bu bandolar askeri bandoydu ve bütün devrimleri de askerler yapmıştı. Bu nedenle, bütün devrimler de *onlarındı* ve sadece kendi şan ve şerefleri için oradaydılar.

*Música pagada toca mal tono.*²

Ara sıra güruhun küstah haykırışı yükselip azalıyordu. *La música! La música!* Haykırış yabanıl ve saldırgan bir hal almıştı: Kate bunu hep hatırlayacaktı. *La música!* Bando ise tavuskuşu gibi kibirli bir kayıtsızlık sergiliyordu. Bağırıtı büyük bir haykırışa dönüşmüştü: Mexica City'nin dejenere güruhu!

Nihayet keyifleri geldiğinde koyu gül rengi biyeli gri bando çalmaya başladı: Tereddütsüz, askerce, canlı.

“Çok iyi!” dedi Owen. “Sahiden çok iyi! Meksika’da ilk defa iyi, omurgalı bir bando duyuyorum.”

Müzik canlıydı ama kısa sürdü. Bando daha yeni başlamış gibiyken parça bitiverdi. Müzisyenler “bu kadar yeter” edasıyla enstrümanlarını ağızlarından çektiler. Sırf çalmış olmak için çalmışlardı sadece, olabildiğince de kısa tutmuşlardı.

Música pagada toca mal tono.

Belli belirsiz bir aradan sonra gümüş bando öttürmeye başladı. Saat nihayet üç buçuk olmuştu ya da üç buçuğu geçmişti.

Bunun üzerine, bilinmeyen bir işaretle orta bölmedeki numarasız koltukları dolduran kitleler birden ayaklandı ve aşağılara, numaralı koltuklara doğru hızla akın etti: Bir barajın patlamasına benzer bir gürültüydü bu; siyah pazar giysili halk, şaşkın, korkmuş üçlümüzün dört bir yanına boşaldı. Ve iki dakikada her şey olup bitmişti. İtişip kakışmadan. Herkes mümkün mertebe bir başkasına değmemeye özen gösteriyordu. Belinde bir tabancası, kemerinde bıçağı olan komşunuza dirsek atamazsınız. Böylece alt sıradaki koltuklar tek bir hamlede, akan bir su misali doldu.

Kate artık kalabalığın ortasında oturuyordu. Ama yeri, ne iyi ki, arenanın çepeçevre etrafını dolaşan geçit yerlerinden birinin yukarısındaydı, bu nedenle de en azından dizlerinin dibinde hiç kimse oturmuyordu.

Bazı adamlar bu geçiş yolunda, izin alma girişiminde bulunmaksızın, ayaklarının dibinden bir ileri bir geri zorlukla geçip

2 (İsp.) Parası ödenmiş müzik, kötü tınlar.

arkadaşlarının yanına gidiyorlardı. Üç oturma yeri ileride, aynı sırada, Owen'ın tanışmış olduğu Polonyalı bolşevik zat oturuyordu. Eğildi, Owen'ın yanında oturan Meksikalıya yer değiştirip değiştiremeyeceklerini sordu. “Hayır” dedi Meksikalı. “Ben kendi yerimde oturacağım.”

“*Muy bien, Señor, muy bien!*”³ dedi Polonyalı.

Gösteri daha başlamamıştı, adamlar Kate'in ayaklarının tam bir adım önünde, geçitte, yolunu kaybetmiş kırma köpekler gibi gidip geliyorlardı. Çökmek için bizim takımın ayaklarını koyduğu setten faydalanmaya başladılar.

Çam yarması bir herif Owen'ın dizleri arasına bir güzel yerleşti.

“Umarım *benim* ayaklarımın üzerine de oturmazlar” dedi Kate endişeyle.

“Buna izin vermeyiz” dedi Villiers, kuşlara has o çevik kararlılıkla. “Onu neden itelemiyorsun Owen? İtele onu haydi.”

Ve Villiers Owen'ın bacakları arasına sığınmış Meksikalı herife bir bakış attı. Owen kızardı, tedirgin tedirgin güldü. İnsanları itelemekte pek mahir değildi. Meksikalı, çevresindeki üç öfkeli beyaza dönüp bakmaya başladı.

Derken siyah takım elbiseli ve küçük siyah şapkalı bir başka şişman Meksikalı kendini Villiers'in ayaklarının durduğu yere bırakmaya yeltendi. Ama Villiers ondan daha hızlıydı. Adamın alçalmakta olan ardının altında ayaklarını hızla birleştirdi ve zat, rahatsız bir şekilde bir çift botun üstüne çökmüş oldu; aynı anda da omzunda onu usulca ama kararlılıkla iten bir el hissetti.

“Hayır!” dedi Villiers iyi bir Amerikancayla: “Burası *benim* ayaklarım için. Kalk! Kalk çabuk!”

Ve onu kaldırmak için Meksikalının omzunu yavaşça ama belirgin bir şekilde itmeye devam etti.

Meksikalı yarı doğrularak dönüp Villiers'e onu öldürecekmiş gibi baktı. Ortada fiziksel şiddet vardı ve bunun bedeli ölümdü. Ama genç Amerikalının yüzü öylesine soğuk ve ifadesiz, buna karşılık gözleri öylesine ilkel ve ani bir ateşle doluydu ki Meksikalı ne yapacağını şaşırdı. Kate'in gözleri ise İrlandalı nefretiyle parlıyordu.

3 (İsp.) Pekâlâ bayım, pekâlâ.

Herif Meksika şehirli sınıflarına özgü o aşağılık duygusuyla boğuşuyordu. İspanyolca, bir an için oraya oturduğunu sonra arkadaşlarına katılacağını anlattı kekeleyerek; elini aşağı sıralara doğru salıyordu. Villiers tek kelime bile anlamadı ama bir kez daha yineledi:

“Ne olduğu umurumda değil. Burası benim ayaklarımı koymam için ve sen oraya oturamazsın.”

Ey özgürlüğün vatani! Ey özgürler yurdu! Bu iki adamdan hangisi bu özgürlük çatışmasının galibi olacaktı? Şişman adam Villiers’in ayakları arasında oturmakta özgür müydü yoksa Villiers ayaklarını koyma yerine sahip çıkmakta mı özgürdü?

Pek çok tür aşağılık kompleksi vardır; şehirli Meksikalınıninki ise bir kez ortaya çıktı mı onu daha da saldırganlaştıran, çok güçlü bir türdür. Bu nedenle de işgalci ardını olanca ağırlığıyla aşağı indirdi, Villiers’in ayaklarının üstüne ani bir canlılıkla yerleştirdi ve Villiers tiksintiyle, bu baskının altından ayaklarını çekmek zorunda kaldı. Genç adamın burun deliklerinin çevresi öfkeden beyazlaştı ve gözleri salt demokratik öfkenin parlak ifadesiz görünümünü aldı. Villiers şişman omzu daha kararlı itti, tekrarladı:

“Git buradan! Git haydi! Buraya oturamazsın!”

Meksikalı kendi yerindeydi ve kendi ardı üzerinde olanca ağırlığıyla oturuyordu, iteklenmelere aldırmadı.

“Küstahlık!” dedi Kate yüksek sesle. “Küstahlık!”

Sanki bir kadın terzisi tarafından yapılmış gibi görünen, üzerine berbat bir şekilde oturmuş siyah ceket içindeki yağlı sırta baktı nefretle. Bir erkeğin ceketinin yakası bu kadar mı acemice, bu kadar mı *en famille* durabilirdi.

Villiers ince yüzünde bir ölü başı gibi ifadesiz, sabit bir bakışla öylece duruyordu. Bütün o Amerikan iradesi bir araya toplanmıştı, kuzeyin ak başlı kartalının bütün tüyleri diken dikendi. O herif *orada* oturmamalıydı. Ama nasıl kaldıracaklardı?

Genç adam bu böceğe benzeyen davetsiz misafiri yok etme isteğiyle gergin bir şekilde oturuyor, Kate de bütün İrlandalı garzini ona yardım etmek için kullanıyordu.

“Terzisinin kim olduğunu merak etmiyor musun?” diye sordu, titreyen bir sesle.

Villiers Meksikalının kadını siyah ceketine baktı ve Kate’e şeytanca yüzünü ekşitti.

“Bence terzisi falan yok. Belki de kendisi dikmiştir.”

“Mutlaka!” Kate zehir zemberek bir kahkaha attı.

Bu kadarı da fazlaydı. Adam ayağa kalktı, defolup başka bir yana gitti.

“Zafer!” dedi Kate. “Sen de aynısını yapamaz mısın Owen?”

Owen tedirgin bir kahkaha atıp kendisine arkasını dönmüş bir kuduz köpeğe bakarcasına, dizlerinin arasındaki adama bir bakış attı.

“Görünüşe göre henüz değil ne yazık ki” dedi zorlama bir ifadeyle, yüzünü kendisini bir tür sandalye arkası gibi kullanan Meksikalıdan başka tarafa çevirirken.

Bir haykırış koptu. Renkli üniformalı, uzun sopalar taşıyan iki atlı birden alana daldı. Arenayı çepeçevre dolandılar, çıktıkları tünel girişinin iki yanında nöbetçiler gibi yerlerini aldılar.

Gümüş işlemelerle bezeli daracık üniformalar giymiş dört boğa güreşçisinden oluşan küçük bir kortej içeriye yürüdü. Birbirlerinden ayrıldılar ve düzgün bir şekilde, ikiye ikiye farklı yönlerde doğru yürüdüler; alanın çevresinde, Yetkililer bölümünün önüne geldiklerinde dönüp onları selamladılar.

Boğa güreşi dedikleri buydu demek! Kate daha o anda tiksintisinin soğukluğunu hissetti. Yetkililer sırasında çok az kişi vardı. Ve kesinlikle içlerinde dantel şallara sarınmış, iri bağa taraklar takmış ışıltılı hanımefendiler yoktu. Bir iki sıradan görünüşlü, pek zevki olmayan burjuva ve üniformalı birkaç subay. Başkan gelmemiştii.

Ne ihtişam vardı ne de cazibe. Beton bir alanda bir iki sıradan kişi ve aşağıda dört gülünç ve efemine görünüşlü, dar, işlemeli giysiler içinde kahramanlarımız. Bir hayli kaba kıçları ve incecik örülmüş domuz kuyruğu saçları ve sinek kaydı tıraşlı yüzleriyle hadımlara ya da dar pantolonlu kadınlara benziyordu bu nadide boğa güreşçileri.

Kate’in boğa güreşiyle ilgili son illüzyonu da güm diye yere serildi. Gürhunun sevgilileri bunlar mıydı? Cesur *toreadorlar* bunlardı! Kasap çıraqları kadar cesurdular olsa olsa. Kadın katilleri? Üf!

Birden kalabalıktan tatmin dolu bir Ah sesi yükseldi. Ringe ufarak, uzun gösterişli boynuzlu, boz bir boğa daldı. Körlemesine, karanlıktaymış gibi, belki de artık özgür olduğunu sanarak koştu ileriye doğru. Zınk diye durdu, özgür olmadığını, bilinmeyen bir şeylerle çevrili olduğunu fark edip. Tamamen kafası karışmıştı.

Bir *toreador* öne çıktı, boğanın burnundan çok da uzak olmayan bir mesafede, al bir pelerini yelpaze gibi açtı. Boğa küçük, temiz ve hoş oyunbaz bir sıçrayış yaptı ve pelerine doğru hafifçe atıldı. *Toreador* pelerini hayvanın başının üzerinden savurdu ve tirendaz görünüşlü boğa alanı çepeçevre koştu, bir çıkış noktası aradı.

Arenanın çevresindeki tahta bariyeri fark edip üzerinden bababildiğini anlayınca, üstünden atlayabileceğini de düşündü. Ve üstünden aşır, alanı çevreleyen ve arena görevlilerinin durduğu koridora, yani geçide girdi.

Aynı anda, aynı çeviklikle, görevliler de bariyerlerin üzerinden boşasız alana atladı.

Geçitteki boğa etrafı yoklayarak çepeçevre dolanıp arenaya açılan yere geldi. Ve burada yeniden alana koşturdu.

Görevliler de yeniden geçide atlayıp orada nöbet tutmaya devam etti.

Boğa biraz tedirgin bir şekilde sağa sola koştu. *Toreadorlar* pelerini onına doğru salladı ve boğa ilerlerken birden yana döndü. Elindeki kargısıyla at üstünde kıpırdamadan bekleyen atlılardan birine götürdü onun bu hedefsiz dolaşması.

Kate birden, bir şaşkınlık telaşıyla atın gözlerinin kalın siyah bir kumaşla sımsıkı kapatılmış olduğunu fark etti. Evet, öteki *picador*'un [mızraklı süvari] atının gözleri de aynı şekilde kapatılmıştı.

Boğa kuşkuyla, elinde uzun sopası olan binicisini taşıyan kıpırtısız ata hamle yaptı: Birisi dürtmese mahşere kadar kıpırtısız duracak yaşlı, sıkı bir attı bu.

Ey Don Quijote'nin hayaletleri! Ey Mahşerin Dört İspanyol Atlısı! Bu da onlardan biriydi işte.

Picador boğayla karşı karşıya gelebilmek için bitkin atını yavaşça döndürdü ve ağır ağır öne doğru eğilip mızrağının ucunu boğanın omzuna sapladı. Boğa at sanki ona iğnesini batırmış iri bir eşekarıymışçasına şaşkın bir tavırla başını eğdi ve birden boynuzlarını atın karnına doğru kaldırdı. Gürültüsüz patırtısız, sarsak bir heykelin devrilişi gibi atla binicisi yıkıldı.

Binici atın altından sürünerek çıktı ve elinde mızrağıyla koşarak uzaklaştı. Yaşlı at, şaşkınlıktan bütünüyle ne yapacağını bilmez bir halde doğrulmaya çabaladı, kavrayamadığı bir sersemliği yenmeye

alışıyor gibiydi. Omzundaki kızıl yaradan koyu renkli bir kan sı-
zan boğa ise aynı umutsuz şaşkınlıkla öylece çevresine bakıyordu.

Ama yarası canını yakıyordu. Yerden yarı yarıya doğrulmuş,
ayağa kalkmaya çalışan o tuhaf at manzarasını gördü. Kan ve ba-
ęırsak kokusunu aldı.

Böylece boğa ne yaptığını bilmez halde başını eğdi; keskin,
uzun, gösterişli boynuzlarını atın karnına daldırdı, adeta bulanık
bir tatmin duygusuyla yukarı aşağı salladı orada.

Kate hayatı boyunca hiç bu kadar hazırlıksız yakalanmamıştı.
Hâlâ cesaret sergilenecek bir gösteri beklentisi içindeydi. Ve nerede
olduğunun farkına varamadan, omzundan kan sızan bir boğanın,
yere serilmiş, gszce debelenen yaşlı bir atın karnının içinde
boynuzlarını aşağı yukarı daldırmasını izliyordu.

şaşkınlığı neredeyse onu yere serecekti. Buraya bir cesaret gs-
terisi için gelmişti. Görmek için para ödediği şey buydu. İnsan
korkaklığı ve canavarlığı; kan kokusu ve patlamış bağırsakların
mide bulandırıcı havası. Başını başka bir tarafa çevirdi.

Tekrar baktığında, karnından dışarı sarkan ve o otomatik hare-
ketleriyle bacaklarına çarparak sallanan koca bir bağırsak yumağıy-
la, bitkin ve sersemlemiş bir halde atın ringden dışarı yürüyüşünü
gördü.

Ve bir kez daha şaşkınlığın etkisiyle neredeyse bilincini yitire-
cekti. Kalabalıktan şaşkın, kısa bir eğlence alkışının yükseldiğini
duydu. Ve Owen'ın tanıştırdığı Polonyalı ona doğru eğilip korkunç
bir İngilizceyle şöyle dedi:

“İşte Miss Leslie, *Hayat* bu işte! Artık İngiltere'ye göndereceğiniz
mektuplarda anlatacağınız bir şeyler var!”

Kate onun bütünüyle ahlaksız görünen yüzüne tiksintiyle baktı
ve Owen'ın kendisini onun gibi itici bir kişiyle tanıştırmamış ol-
masını diledi.

Owen'a baktı. Burnu keskin bir görünüm almıştı, kustu kusa-
cak, gene de faltaşı gibi açılmış gözlerle yasak olduğunu bile bile
karmaşayı seyreden küçük bir oğlan çocuğuna benziyordu.

Genç kuşaktan Villiers dikkatli ve ilgisizdi, heyecanı iselleş-
tiriyordu. Mide bulantısı bile hissetmiyordu. Sadece heyecanlanı-
yordu, duygusuzca, soğuk ve bilimsel bir merakla ama çok yoğun
bir dikkatle.

Ve Kate bu soğuk ve fütursuzca sansasyon peşinde koşan “Amerikanvari” tavra karşı canlı bir öfke patlaması hissetti.

“At neden kaçmıyor boğadan? Neden yerinden kıpırdamıyor?” diye sordu Owen’a tiksinti dolu bir şaşkınlıkla.

Owen hafifçe öksürdü.

“Görmedin mi? Gözleri bağlıydı” dedi.

“Ama boğanın kokusunu alamaz mıydı?” diye sordu Kate.

“Anlaşılan alamıyor. İşlerini bitirmek için yaşlı kötü haldekileri getiriyorlar. Berbat olduğunu biliyorum ama bu da oyunun bir parçası.”

Kate bu “oyunun bir parçası” gibi sözlerden nasıl da nefret ederdi. Sahi, ne demek istiyorlardı? İnsani edepsizlik ve iki ayaklı insanlığın korkaklığı karşısında kendini tamamen aşağılanmış, ezilmiş hissediyordu. Bu “cesur” gösteriden sızan buram buram bir korkaklıktan başka bir şey değildi hissettiği. Terbiyesi ve doğal gururu isyan halindeydi.

Arena görevlileri pisliği temizleyip yeni bir kum serdiler yere. *Toreadorlar* boğayla oynuyorlardı: Aptal pelerinlerini bir kol boyu mesafede dalgalandırıyorlardı. Hayvan ise omzundaki kıpkırmızı yarasından kan sızarken, aptal aptal oraya buraya, bir çaputtan ötekine hoplaya zıplaya koşturuyordu.

Kate’e ilk kez boğa aptalmış gibi geldi. Her zaman boğalardan korkardı, korku büyük Mitra hayvanının saygınlığıyla pekişmişti. Ama şimdi onun ne kadar sersem olduğunu görüyordu, koskoca erkekliğine ve uzun boynuzlarına rağmen. Körlemesine ve aptalcasına, her defasında bez parçasına koşuyordu ve *toreadorlar* gösteri yapan koca kalçalı kızlar gibi yana kaçıyorlardı. Belki beceri ve cesaret isteyen bir şeydi bu ama gene de aptalca görünüyordu.

Boğa bez parçası sadece sallandığı için boynuzlarını eğip ona doğru körlemesine ve aptalcasına koşmaktaydı.

“Adamlara saldır, aptal!” dedi Kate yüksek sesle, giderek artan sabırsızlığıyla. “Pelerinlere değil, adamların üstüne koş.”

“Bunu hiç yapmazlar, tuhaf değil mi?” diye yanıtladı Villiers, soğuk, bilimsel bir ilgiyle. “Hiçbir *toreadorun* bir ineğin önüne çıkmayacağını söylerler çünkü inekler pelerinin değil *onların* üstüne yürürmüş. Boğa da böyle yapsaydı, hiç boğa güreşi olmazdı. Düşünebiliyor musun?”

Sıkılmaya başlamıştı artık. *Toreador*ların kaçınma numaraları ve kıvraklıkları sıkıyordu onu. *Banderiller*lerden biri, dolgun arkası fazlasıyla meydanda, parmak uçları üstüne yükselip kaskatı eğilerek boğanın omzuna tepelerinde fırırlar olan ustura keskinliğinde iki şiş sapladığında bile Kate en ufak bir hayranlık hissetmedi. Şişlerden biri düştü zaten, boğa ise bir başka kanayan yerinde sağa sola sallanan ve oynayan öteki şişle koşmaya devam etti.

Boğa artık gerçekten kaçmak istiyordu. Yeniden çabucak, görevlilerin geçidine, tahta çitin arkasına atladı. Görevliler de alana geçti. Boğa koridorda koşturdu ve zarafetle geri atladı. Görevliler bir kez daha çitin üzerinden koridora atladı. Boğa arenada, *toreador*ları görmezden gelerek tırıs koştu ve bir kez daha koridora atladı. Görevliler yine karşı tarafa geçti.

Kate eğlenmeye başlamıştı, şimdi de bu kırma köpek kılıklı adamlar güvenlikleri için sağa sola kaçışıyordu.

Boğa yeniden ringe çıkmıştı, bir pelerinden ötekine koşturuyordu sersem. Bir başka *banderillero* iki şişle hazırlanıyordu. Ama önce bir başka *picador* gözleri bağlı atıyla vakur vakur ilerledi. Boğa bu küçük grubu da görmezden geldi ve koşarak tekrar uzaklaştı; sanki bir şey, heyecan verici bir şey arıyordu. Birden durdu, heyecanla yeri eşeledi, bir şey istiyormuş gibiydi. Bir *toreador* yaklaşıp pelerinini salladı. Boğa, kuyruğu havada, sıçrayarak ilerledi ve sıçraya sıçraya atıldı – bez parçasına elbette. *Toreador*, kadınsı bir kıvraklıkla olduğu yerde dönüp bir başka noktaya ilerledi. Çok hoş!

Boğa bütün bu koşturma, sıçrayışlar yapma ve eşinmeler sonucunda, cesur *picador*'a yaklaşmıştı. Cesur *picador* kadim beygirini ileri sürdü, öne eğildi ve kargısının ucunu boğanın omzuna sapladı. Boğa tedirginlikle bakındı ve kalakaldı. Hay şeytan!

Atı ve biniciyi gördü. At bir sütçü beygirinin o acınası anıtsallığıyla, araba oklarının arasındaymış da sahibinin süt dağıtımını bekliyormuş gibi duruyordu. Ona bir hayli garip gelmiş olmalıydı boğanın sanki bir köpek gibi kararlı, karnına doğru başını eğip boynuzlarını aşağıdan yukarıya daldırması ve kendisini binicisiyle birlikte, bir şapka askısı gibi devirmesi.

Boğa kendisinden birkaç adım ötede atla binicisinin anlaşılmaz bir karışım halinde debelenişlerine huzursuz bir şaşkınlıkla baktı. Ne olup bittiğini araştırmak için yaklaştı. Binici kendini bu karı-

şımdan sıyırıp tabanları yağladı. *Toreador*lar ise boğayı o köşeden çekmek için pelerinleriyle koştu. Boğa, ipek astarlı bez parçalarına saldıracak etrafta turlar atmaya başladı.

Bu sırada bir görevli atı tekrar ayağa kaldırmış, onu hafif koşturarak yetkililerin oturduğu yerin altındaki geçitten çıkışa doğru götürüyordu. At neredeyse sürünürcesine, ağır ağır ilerliyordu. Boğa bir kırmızı pelerinden bir kırmızı pelerine, bez parçasından bez parçasına hiçbir şey yakalayamadan koşturuyor, heyecanlanıyor ama artık bu bez oyunundan sıkılıyordu. Bir kez daha geçide atladı ve ne yazık ki hâlâ çıkışa doğru topallayarak ilerlemeye çalışan yaralı atın olduğu yöne doğru koşmaya başladı.

Kate ne olacağını kestirebiliyordu. Boğa topallayan atın başını başka bir yöne çevirmesine fırsat kalmadan arkasından bir hamle yaptı, görevliler kaçıştı, at komik bir şekilde tepetaklak oldu, boğanın boynuzlarından biri arka ayaklarının ortasına, en derine girdi. At ön taraftan çöktü ama arka kısmı hâlâ havadaydı, boğanın boynuzları hırsla gidip geliyordu içinde, at ise boynu bükülmüş halde yatıyordu. Bağırsakları dışarıya dökülmeye başlamıştı. Ve mide bulandırıcı pis bir koku. Ve kalabalığın arasından yükselen memnuniyet dolu neşe çığlıkları.

Bu hoş olay, tam da Kate'in oturduğu tarafın hemen aşağısında, çok yakınında gerçekleşmişti. İnsanların çoğu ayağa kalkmış, boynunlarını uzatarak bu leziz gösterinin sonucunu setin kenarından görmeye çalışıyordu.

Kate biraz daha seyretse, sinirlerinin boşanacağını biliyordu. Kendini kaybetmek üzereydi.

Hızla Owen'a baktı. Büyülenmiş gibi oturan suçlu bir oğlan çocuğu gibiydi.

Kate birden ayağa kalkıp "Gidiyorum!" dedi.

"Gitmek mi?" diye haykırdı Owen, şaşkın ve çaresiz; kızarmış yuvarlak yüzü ve kızarmış açık alnıyla bir tablo gibiydi, Kate'e bakıyordu.

Ama Kate çoktan arkasını dönmüş, çıkış tünelinin ağzına doğru hızla ilerliyordu. Owen telaşa ardından koştu.

"Sahiden gidiyor musun?" diye bağırdı, çıkış tüneline vardıklarında düş kırıklığıyla.

"Gitmeliyim. Buradan çıkmalıyım" diye haykırdı Kate. "Sen gelme."

“Sahiden mi?” diye kekeledi Owen, çılgınlar gibi koştururken.

Bu sahne izleyicilerde düşmanca bir tavrın ortaya çıkmasına neden oldu. Boğa güreşini terk etmek milli bir hakaretti.

“Gelme! Gerçekten! Tramvaya binerim” diye telaşla haykırdı Kate.

“Gerçekten mi! Gerçekten bir sorun olmayacak mı?”

“Kesinlikle. Sen kal. Hoşça kal! Bu pis kokuya daha fazla dayanmam.”

Owen Cehennem’e yönelen bir Orpheus gibi geri döndü ve yerine doğru sarsıla sarsıla ilerledi.

Bu kolay olmadı çünkü herkes ayağa kalkmış, çıkış kapısına yönelmişti. Birkaç damla düşen yağmur birden bardaktan boşanırcasına indirmişti. Ahali korunacak bir yer arıyordu ama Owen, aldırmadan, kendi yerine doğru ite kaka ilerledi ve çıplak başına yağmur boşanırken yağmurluğuyla orada oturdu. O da Kate gibi, kendini kaybetmek üzereydi. Ama bunun hayatın kendisi olduğuna ikna olmuştu. O “HAYAT”ı görüyordu ve bir Amerikalı başka ne yapabiliirdi ki?

Kate’in darmadağın olmuş ama hâlâ İrlandalı aklından, “Oturup birinin ishal oluşunu bile seyredebilirler!” düşüncesi geçti.

Stadyumun altındaki büyük beton kemerin altında, arkasında yığılan izleyicilerin berbat baskısıyla kalmıştı. Dışarıya baktığında yağmurun sağanak halinde dümdüz inişini gördü ve az ötede, sokağın özgürlüğüne açılan büyük tahta kapılar duruyordu. Ah, dışarıda olabilmek, buradan çıkmak, özgür olmak.

Ama tropikal bir yağmur yağıyordu. Tuğla kapı ağzının altında sırlıklam olmuş küçük askerler sıkış tepiş duruyordu. Ve kapılar da hemen hemen kapalıydı. Belki de çıkmasına izin vermeyeceklerdi. Ne korkunç!

Dümdüz inen sağanağın önünde öylece durup bekledi. Dışarıya fırlayabiliirdi, ancak incecik tül elbisesi sağanak yağmurda gövdesine yapıştığında nasıl görüneceğini düşünmek onu alıkoyuyordu. Tam kenarda dikildi.

Arkasında, stadyum tünelinin dibinden, insanlar dalgalar halinde öne geliyordu. Kate korkmuş halde ve tek başına, dışarıya, özgürlüğüne bakıyordu. Sporlarından kopan kalabalık heyecanlıydı; herhangi bir şeyi kaçırarak olmanın telaşıyla diken üstündeydiler.